

Anna Blume hat ein Vogel - Theater Zuidpool / Raymond Mallentjer

een flinke dosis parochiezaaltheater. Mede dankzij de scenografische inbreng van beeldend kunstenaar Tom Jaspers en het entertainmentgehalte van ex-theatercriticus Wim Van Gansbeke in de rol van acteur werkt het prima als inleiding op een pretentieloze, absurde avond. Maar hoeveel onzin kan je verwerken zonder een indigestie te krijgen? Redelijk wat, zo blijkt, zeker wanneer die 'onzin' zich in meerdere gedaanten toont. Schwitters' geschreven werk vormde het vertrekpunt voor de verschillende onderdelen van de Zuidpoolvoorstelling en dat is heel gevarieerd: gedichten, verhalen, toneelstukken en dadaïstische statements. Toch valt zijn literair oeuvre zwakker uit dan zijn beeldend werk. De kwaliteit van de voorstelling hangt dan ook nauw samen met de manier waarop de acteurs omgaan met het Schwittersmateriaal.

Hans Wellens en Wim Van Gansbeke zijn geen professionele acteurs, maar dat doet geen afbreuk aan de kwaliteit van hun performance.

Als goede dilettanten springen ze vrijmoedig en intelligent om met de korte tekstfragmenten die ze kozen. In een absurd vormgegeven paasritueel (installatie van Bren Heymans) viert de ten grave gedragen criticus zijn heropstanding als acteur. Wim Van Gansbeke geniet zichtbaar van de verkleedpartij, maar de taal blijft zijn wapen. Met veel genoegen citeert hij uit de *Tranen* waarin Schwitters in het begin van de jaren '20 de kunstcritiek op de korrel nam. 'Het onderscheid tussen kunstenaar en criticus is dit: "De kunstenaar scheidt, terwijl de criticus schaapt"' Maar ook als kunstenaar laat Van Gansbeke geen gelegenheid voorbijgaan om kritisch te zijn: enkele kleine ingrepen maken van Schwitters' *Brief aan Brandy* een prachtige satire op het Vlaamse Culturele Ambassadeurschap. 'Bèestn Brandy, Gèt mij doar per geparfumeerde fêrpaar een invitoesie gestuurd om in te trai-en ien ou Vlooms ambassadeursklupke. Ja. Beste Whisky. Ambetant genoeg en ben ek tot nou toe in

gien ien familie oengescheetn omdat 't achter 't krokkien van mijne kop, vul zot mee gepaazin in de genre van "wa da 'k alliene doe, doe 'k betere." Ja. (...)'

De spirituele vertalingen van Wim van Gansbeke en zijn ex-NTG-dramaturg-collega Stef De Paepe bepalen in grote mate de kwaliteit van de performance. Toch ontlene niet alleen analytische geesten spelplezier aan taal. Muzikant Hans Wellens ontpopt zich tot een eerste klas associatieve improvisator. Bij momenten levert dat spannende poëzie op, zoals wanneer hij de Schwittersfragmenten die Wim Van Gansbeke debiteert, voorziet van een variante, puur voortbordurend op de klanken. Elke avond anders, volgens de inspiratie van het moment.

De poëtische rijkdom van non-sense komt natuurlijk het meest tot zijn recht in Schwitters' *Ursonate*, die Marijke Pinoy voor haar rekening neemt. De abstracte klankconstructie laat geen logische zingeving toe, maar vraagt van de luisteraar dat hij zich overgeeft aan de muzikaliteit van de tekstpartituur. De manier waarop Marijke Pinoy haar volledige lichaam inzet als klankkast is ronduit indrukwekkend. Bovendien gaat haar hoge techniciteit gepaard met een kwetsbare overgave. De emoties die mee met de klanken uit haar lichaam naar boven komen, lieten me dan ook niet onberoerd.

Met deze *Ursonate* had de voorstelling mogen eindigen. Het tweede bedrijf van het toneelstuk brengt niet veel nieuws meer en de derde performance – een repetitief opgebouwd verhaal over een man die een volkstoe-loop veroorzaakt door alleen maar stilzwijgend op een plein te staan – komt te boodschapperig over. De kritiek op het feit dat niets doen beschouwd wordt als een bedreiging voor de openbare orde ligt in de lijn van het dadaïsme, maar in zijn rechtlijnigheid doet de tekst gedateerd aan. Bovendien brengt actrice Marlies Hamelynck haar performance als theater met een grote T. Zoveel expliciete zingeving en sérieux misstaan in een voorstelling die de mogelijkheden van pretentieloze onzin exploreert.

De keuze voor het verhaal komt voort uit respect voor Kurt Schwitters. Koen De Sutter wou een juist beeld schetsen van diens veelzijdigheid. Schwitters schreef immers niet alleen collageachtige onzin. Het is blijkbaar niet eenvoudig om op een gefundeerde manier onderzoek te doen naar de mogelijkheden van historische vernieuwingsbewegingen voor het theater vandaag, zonder dat onderzoek te laten doorkruisen met een documentaire bezorgdheid. Het gebruik van historisch relevant materiaal biedt een stevige vertrekbasis, maar mag geen doel op zich worden.